

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Psychology. № 1(17), pp. 36-40 (2023)
УДК 159.9.016.32
DOI: [https://doi.org/10.17721/BPSY.2023.1\(17\).5](https://doi.org/10.17721/BPSY.2023.1(17).5)

ISSN 2518-1378
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2023

Таїса КИРИЛЕНКО, канд. психол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0001-9079-9722
e-mail: psyuniv@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Світлана ВЕРПЕТА, магістр
ORCID ID: 0009-0007-2132-2817
e-mail: napolski.kiev.ua@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ОСІБ ІЗ ПРОЯВАМИ ДУХОВНОЇ КРИЗИ

Вступ. Обґрунтовано, що дослідження проблеми ролі саморегуляції в переживанні духовної кризи особистістю є запорукою гармонійного розвитку її потенційних можливостей в сучасних умовах.

Мета і завдання. Проаналізовано підходи до визначення змісту поняття саморегуляції, духовності, духовної кризи. Розглянуто основні складові саморегуляції, їх змістове наповнення. Проаналізовано розуміння духовності та типів і тенденцій духовної кризи українськими і закордонними авторами.

Методи. Було досліджено особливості співвідношення складників і рівня саморегуляції з переживанням духовної кризи у 50 осіб віком від 24 до 68 років включно, із них 25 українців та 25 поляків. Для того щоб визначити особливості саморегуляції, було обрано методуку "Стиль саморегуляції поведінки" В. І. Моросанової, що дозволяє виявити вираженість рівня саморегуляції та основних її складників: планування, моделювання, програмування тощо. Для дослідження проявів духовної кризи використовувалась методика "Діагностика духовної кризи" Л. В. Шутової та А. В. Лящук, у якій діагностувались показники прогресивної і регресивної тенденцій духовної криз, та екзистенційного вакууму.

Результати. За результатами емпіричного дослідження виявлено домінування (64 %) середнього рівня саморегуляції та з'ясовано, що групи з низьким рівнем саморегуляції, за недостатньої сформованості складників моделювання і програмування, притаманна більша виразність переживання духовної кризи з переважанням прогресивної тенденції.

Висновки. Результати кореляційного аналізу засвідчили обернений зв'язок складників саморегуляції програмування та моделювання з особливостями переживання духовної кризи, зокрема екзистенційного вакууму. Сформульовано висновки стосовно вікових та національних особливостей саморегуляції особистості з проявами духовної кризи.

Ключові слова: складові саморегуляції, особистість, духовність, криза, переживання.

Вступ.

Актуальність теми дослідження. Техногенний розвиток нашої цивілізації протягом останніх двох століть висвітлює процеси занепаду стану духовності людей, моральних та етичних відносин у сучасному суспільстві. Озлобленість, егоїзм, небажання і невміння зрозуміти іншу людину, виявити співчуття та повагу – беззаперечні докази дефіциту моральності, регресії духовного, настання духовної кризи, яка охоплює не тільки окремих індивідів, але й суспільство загалом. Свідченням цього є розв'язання агресивної війни росіян проти нашої держави як вияву регресії духовності. Вищі цінності, що є запорукою гармонійного розвитку потенційних можливостей особистості, можуть знижувати свою вагомність у житті людини під впливом важких обставин. Це вказує на необхідність актуалізації вивчення регулятивних процесів, зокрема саморегуляції в подоланні життєвих, зокрема й духовних, криз.

Вивчення таких психічних особливостей людини закономірно підводить дослідника до вивчення проблеми її регуляції. Потреба в дослідженнях, присвячених проблемам активізації внутрішніх резервів людини, а саме – її потенційних індивідуальних та психологічних можливостей, обумовлена тим, що повсякденне життя людини, насичене різними обставинами, життєвими та духовними кризами, постійно потребує адекватної саморегуляції і є беззаперечною. Це дозволить розкрити недостатньо досліджені питання ключових складників процесу саморегуляції особистості в умовах переживання духовної кризи.

Мета статті – виявити особливості саморегуляції особистості з різними проявами духовної кризи.

У дослідженні використано: методи теоретичного аналізу основних понять – саморегуляції та духовної

кризи – як психологічних феноменів; психодіагностичний інструментарій, що представлений класичними методами дослідження – Діагностика духовної кризи (автори Л. В. Шутова, А. В. Лящук) та Стиль саморегуляції поведінки (автор В. І. Моросанова) та математико-статистичні методи опрацювання емпіричних результатів – середні значення, відсотковий та кореляційний аналіз.

Виклад основного тексту. Проблема саморегуляції особистості та різні її аспекти привертала увагу багатьох дослідників. Незаперечною цінністю у дослідженні феномену саморегуляції становить доробок українських та зарубіжних науковців, які привнесли цілу низку підходів та напрямів до вивчення зазначеної проблеми (Bandura, 1997; Боришевський, 2010; Іваненко, 2020; Кириленко, 2004).

В особливостях саморегуляції відображаються тенденції активності особистості, її діяльність, спілкування, самоорганізація, розвиток навичок, інтереси, світоглядні позиції та її зв'язок із предметним світом та навколишнім середовищем. Процес саморегуляції сприяє виробленню гармонійної поведінки, на її основі розвивається здатність до самовладання та самодіяльності відповідно до реалізації поставленої мети, спрямування своїх дій відповідно до вимог життя та професійних чи навчальних завдань. Цілісністю саморегуляції особистості є взаємопов'язаність усіх її домінантних складників. Духовна гармонія, позитивна динаміка та координація усіх етапів, станів і процесів, що визначають існування особистості, становлять основу її саморегуляції.

Духовність, у свою чергу, виступає однією з найважливіших і найсуттєвіших характеристик людини, яка визначає ціннісний зміст і спрямованість буття людини. У працях сучасних українських і закордонних психологів розглядаються: поняття духовності (Кириленко, 2004;

Савчин, 2010; Emmons, 2005), духовної кризи (Помиткін, 2005; Титаренко, 1998; Щербаківа, 2012; Westerink, 2012), духовного саморозвитку (Боришевський, 2010; Pargament, 2013), що виступає теоретичним базисом нашого дослідження.

Духовна криза є поворотним моментом у житті людини і може мати як деструктивне, так і конструктивне значення для процесу розвитку і становлення особистості, а подолання цієї кризи полягає в духовному оновленні людини, у її орієнтації на духовні цінності. Якщо сприймати духовну кризу як можливість подальшого розвитку, як взаємопроникнення антагонізмів, що слугують джерелом самовдосконалення, то криза перестає бути негативним явищем, а лише початком важливих конструктивних змін, які неодмінно дадуть нові можливості для розвитку, для нових звершень у життєдіяльності людини. Це може статися лише за умови обрання людиною конструктивного виходу з кризи, її духовної стійкості і витривалості та гармонійної саморегуляції. Нашим завданням у цій роботі є дослідження особливостей регулятивних процесів, таких як: планування, моделювання, програмування, гнучкість, самостійність тощо та їхнього впливу на мірність переживання духовної кризи.

Розглянемо значення слова "саморегуляція". Термін "саморегуляція" за семантичним аналізом можемо розкласти на два складники "регуляція" (лат. *regulare* – впорядковувати, налагоджувати, нормалізувати) та "само" (вказує на те, що джерело регуляції у самій системі). З цього виходить, що саморегуляція – це той механізм, завдяки якому забезпечується активізація та певне спрямування позиції суб'єкта, де здійснюється оптимізація психічних можливостей, компенсація недоліків, регуляція індивідуальних станів відповідно до завдань і умов діяльності.

У західній та вітчизняній літературі поняття духовності є багатовекторним та не втрачає своєї актуальності і досі. Стосовно духовності можна виокремити два основні підходи визначень. Представники першого підходу вважають, що духовність взаємопов'язана з Богом / Вищою Силою (Armstrong, Bener, Emblen та ін.), а представники другого підходу відкидають цю ідею (Westerink, 2012). У межах другого підходу можна вирізнити три категорії. Значення першої категорії стосується досвіду (Pargament, 2013; Маслоу, Peter C. Hill, Vaughan, Goodenough). Наступна категорія включає визначення, що описують духовність у поняттях прагнення і мотивів (Emmons, 2005). Третю категорію у цій групі становлять визначення, які розуміють духовність як характеристику або схильність до трансцендентності (Heszen-Niejodek, & Gruszczyńska, 2004).

Феноменологія духовності, специфіка переживання особистістю духовної кризи та поведінкові прояви розглядаються детально в роботах багатьох дослідників (Савчин, 2010; Титаренко, 1998; Emmons, 2005; Pargament, 2013; Westerink, 2012).

Духовна криза є кризою пошуку сенсу, волі до сенсу, це екзистенціальний вакуум, у якому нудьга вказує на втрату зацікавленості світом, апатія віддзеркалює брак ініціативи. Як тимчасовий духовний занепад, коли бажаним для душі є те, чого немає ззовні, духовна криза є кризою сенсу життя, невідповідністю "Я-концепції" актуальним переживанням людини, результатом втрати соціальної опори, своєрідною трансформацією особистості, яка виникає внаслідок духовних травм і конфліктів, які людина сприймає як свою неповноцінність, і які вона

вирішує придатним для себе способом, виходячи з кожної кризи з посиленням відчуття внутрішньої цілісності.

Як бачимо, в опрацюванні проблеми духовної кризи дослідники виокремлюють проблему сенсу життя. Оскільки духовний розвиток особистості базується на моральних цінностях, волі, мотивації, то їх дисгармонія може стати передумовою виникнення екзистенційної кризи. Але варто зазначити, що, незважаючи на те, що вчені чітко не розділяють ці поняття, вони акцентують, що поняття "духовна криза" є більш загальним і ширшим за поняття "екзистенційна криза".

Влучне висловлювання щодо розуміння кризи, на нашу думку, дала Т. Титаренко "Криза – це кінець і початок. Якщо на початок вистачить сил..." Власне, криза не є чимось поганим або хорошим, не веде тільки до прозріння чи до нудьги та застою. Криза – це переломний момент, гострий і тривалий внутрішній конфлікт, за допомогою якого людина, за вибором вільної волі, визначає, куди та в якому напрямку рухатися далі, використовуючи при цьому свої внутрішні саморегулятивні ресурси. Дослідження цих поєднаних між собою процесів є основою нашої роботи.

У проведеному нами дослідженні вибірку становили повнолітні особи від 24 до 68 років включно. Вибірku було розділено за віковими особливостями стадій дорослості: 20–40 років – рання дорослість; 41–60 років – середня дорослість, що найчастіше вживається дослідниками.

Загальна кількість респондентів – 50. Половину від загальної кількості (тобто 25 людей) становили українці, другу половину – поляки.

Дослідження проводилося в індивідуальній формі, письмово; тривалість дослідження – від 60 до 90 хв. Використовувався комплекс методик, що складався з: методики "Діагностика духовної кризи" Л. В. Шутової і А. В. Ляшук та методики "Стиль саморегуляції поведінки" В. І. Моросанової. Для визначення особливостей саморегуляції використовувались такі складники саморегуляції: планування, моделювання, програмування, оцінювання результатів, гнучкість, самостійність і загальний рівень саморегуляції (ЗСР). Для діагностування особливостей духовної кризи аналізувались показники регресивної та прогресивної тенденції.

Опрацювання результатів здійснювали шляхом підрахунку відсотків, знаходження середнього арифметичного для кожного з функціональних компонентів системи саморегуляції у групах досліджуваних (для побудови графічного профілю) і проведення кореляційного аналізу за критерієм Спірмена.

Результати дослідження.

За показниками саморегуляції отримали такі результати (табл. 1): у 4 % респондентів значення дорівнює або менше ніж 23, тобто їхній загальний рівень саморегуляції – низький. У 64 % респондентів значення 24–32, у них середній рівень саморегуляції. У решти 32 % показник більше ніж 33, що свідчить про високий рівень саморегуляції.

Особливості показників саморегуляції за віковою належністю наведено у табл. 2 та табл. 3.

За шкалою моделювання група молодших за віком респондентів показала вищі результати, що свідчить про кращу здатність вирізняти значущі умови досягнення цілей як у поточній ситуації, так і в перспективному майбутньому.

Таблиця 1

Особливості показників саморегуляції поведінки

Загальний рівень саморегуляції	Показник	Кількість	%
Низький	< 23	2	4
Середній	24–32	32	64
Високий	> 33	16	32

Таблиця 2

Особливості показників саморегуляції поведінки за віковими характеристиками для респондентів 24–40 років

Рівень	Планування	Моделювання	Програмування	Оцінка результатів	Гнучкість	Самостійність	ЗРС
Високий	57,14 %	33,33 %	23,81 %	61,90 %	23,81 %	19,05 %	52,38 %
Середній	28,57 %	66,67 %	66,67 %	33,34 %	42,86 %	71,43 %	47,62 %
Низький	14,29 %	0,00 %	9,52 %	4,76 %	33,33 %	9,52 %	0,00 %

Таблиця 3

Особливості показників саморегуляції поведінки за віковими характеристиками для респондентів 41–68 років

Рівень	Планування	Моделювання	Програмування	Оцінка результатів	Гнучкість	Самостійність	ЗРС
Високий	31,00 %	48,28 %	3,45 %	34,48 %	0,00 %	24,14 %	20,69 %
Середній	65,55 %	37,93 %	82,76 %	51,73 %	65,65 %	51,72 %	72,41 %
Низький	3,45 %	13,79 %	13,79 %	13,79 %	34,35 %	24,14 %	6,90 %

Особливості показників саморегуляції за національною належністю засвідчили, що у групах, поділених за національною належністю, помітну різницю у результатах спостерігаємо лише за шкалами: програмування та гнучкість (табл. 4 і табл. 5). За шкалою програмування та гнучкість спостерігаємо у громадян України вищу регуляцію. Тобто українці краще продумують свої цілі, самостійно формують плани та детально їх складають,

залишаються більш стійкими у випадках негараздів та вміють корегувати програми власних дій для отримання прийнятного результату. Українці демонструють кращу здатність до пластичності. Пристосовуючись до змін внутрішніх та зовнішніх умов, легше перебудовують плани, швидше адаптуються, вносять корекцію у свою діяльність та швидше досягають своїх цілей, ніж громадяни Польщі.

Таблиця 4

Особливості показників саморегуляції для поляків

Рівень	Планування	Моделювання	Програмування	Оцінка результатів	Гнучкість	Самостійність	ЗРС
Високий	40,00 %	44,00 %	12,00 %	36,00 %	4,00 %	24,00 %	20,00 %
Середній	48,00 %	48,00 %	68,00 %	56,00 %	48,00 %	56,00 %	72,00 %
Низький	12,00 %	8,00 %	20,00 %	8,00 %	48,00 %	20,00 %	8,00 %

Таблиця 5

Особливості показників саморегуляції для українців

Рівень	Планування	Моделювання	Програмування	Оцінка результатів	Гнучкість	Самостійність	ЗРС
Високий	40,00 %	40,00 %	12,00 %	56,00 %	16,00 %	16,00 %	48,00 %
Середній	56,00 %	52,00 %	84,00 %	32,00 %	64,00 %	68,00 %	52,00 %
Низький	4,00 %	8,00 %	4,00 %	12,00 %	20,00 %	16,00 %	0,00 %

Отримані результати свідчать про домінування середнього рівня саморегуляції по всій вибірці, що означає наявність можливості опанувати нові види активності, досягати успіху, мати цілком сформовану індивідуальну систему усвідомленої саморегуляції довільної активності.

Діагностика особливостей духовної кризи показала, що всі опитані тією чи іншою мірою переживають духовну кризу (середнє значення – 42 %). За прогресивним типом – 20 %, за регресивним – 42 % (найбільше у вибірці), за стагнаційним – 4 % респондентів, пікова криза спостерігається у 28% опитаних; низинна – у 6 %.

У групах, поділених за віковими характеристиками, молодші респонденти мають регресивну тенденцію прояву духовної кризи, що вказує на більш оптимістичне прогнозування власного майбутнього, такі респонденти переживають духовне зростання, вірять у здійснення своїх мрій, тоді як у респондентів старшого віку наявна прогресивна тенденція, що говорить про незадоволеність життям, про прагнення людини щось змінити у своєму житті (рис. 1).

За національною належністю спостерігаємо значущі відмінності у відсотку прогресивної тенденції (рис. 2). У громадян Польщі відсоток прогресивної тенденції значно вищий, ніж у громадян України, і становить 32 %. У цих

респондентів спостерігається виявлення духовної кризи в суб'єктивному часі, що говорить про незадоволеність життям. Намагаючись вийти на новий рівень свого розвитку, такі респонденти починають замислюватися над своїм буттям, цінностями, духовністю та релігійністю. В українців переважає регресивна тенденція – 56 %, що вказує на духовний ріст респондентів. Наявність духовної кризи зменшується, людина по-іншому починає дивитися на своє життя, у неї з'являється сенс та жага до життя.

Проведений нами кореляційний аналіз результатів дослідження за критерієм Спірмена виявив існування кореляційних зв'язків між особливостями проявів духовної кризи та складовими саморегуляції (при $p \leq 0,05$). Отримано такі кореляційні зв'язки (табл. 6):

- до переживання духовної кризи схильні респонденти з низьким загальним рівнем саморегуляції ($r = -0,233$ за критерієм Спірмена) та недостатньою сформованістю його складників: моделювання ($r = -0,330$) і програмування ($r = -0,255$);
- відносну напруженість екзистенційного вакууму відчувають опитані з недостатньо сформованими процесами моделювання ($r = -0,226$) та такі, у яких слабо розвинене усвідомлене програмування власних дій ($r = -0,265$).

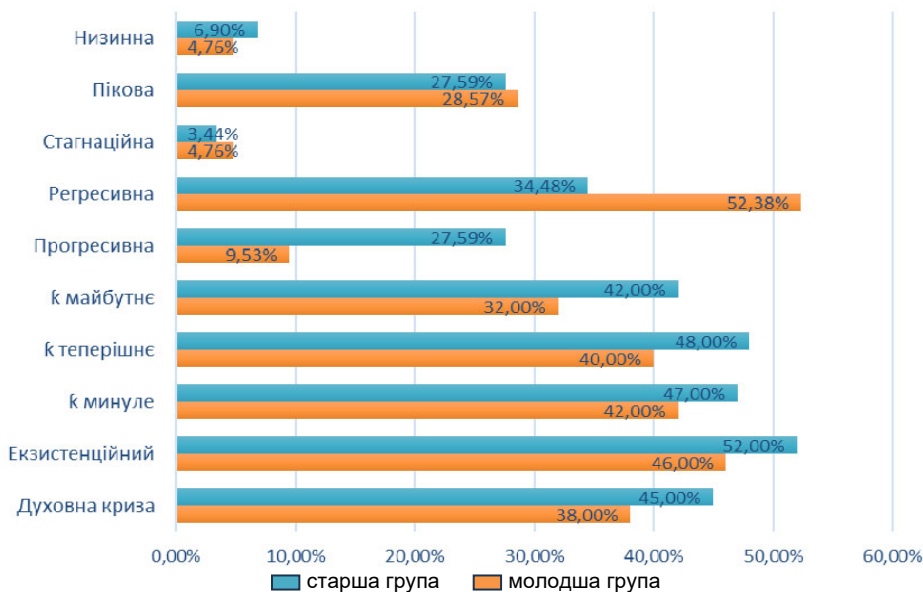

Рис. 1. Прояви духовної кризи за віковими характеристиками

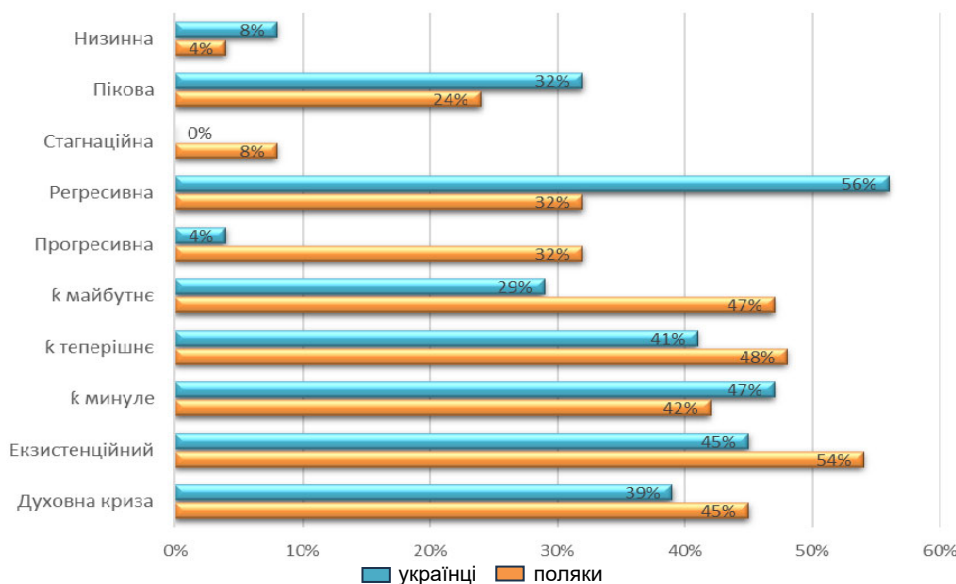

Рис. 2. Прояви духовної кризи за національністю

Таблиця 6

Значущі кореляції (при r_s $k_p = 0,192$ ($p \leq 0,05$) і при r_s $k_p = 0,250$ ($p \leq 0,01$) за критерієм Спірмена

Стиль саморегуляції поведінки	Діагностика духовної кризи					
	Духовна криза	Екзист. вакуум	к мин.	к теп.	к майб.	
Планування						
Моделювання	-0,330*	-0,226	-0,398**	-0,280*		
Програмування	-0,255	-0,265		-0,261	-0,292*	
Оцінка результатів				-0,242		
Гнучкість					-0,223	
Самостійність			0,230	0,238		
ЗРС	-0,233			-0,220	-0,264	

*Correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed).

**Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).

Висновки. Саморегуляція як багатограний, багатшаровий системний процес, який зумовлює адекватне існування та функціонування суб'єкта на будь-якому з її рівнів, взаємопов'язаний з "духовністю" – однією з найважливіших і найсуттєвіших характеристик людини, яка визначає ціннісний зміст і спрямованість буття людини та впливає на мірність переживання "духовної кризи", що є поворотним моментом у житті людини і може мати

як деструктивне, так і конструктивне значення для процесу розвитку і становлення особистості.

Результати дослідження:

1. Визначено загальні особливості рівня саморегуляції та проявів духовної кризи по досліджуваній вибірці. Відмічено переважання середнього рівня саморегуляції – 64 % порівняно з високим рівнем – 32 %. Виявлено вираженість різних типів і проявів духовної кризи: про-

гресивний тип представлено у 20 %, регресивний – у 42 %, пікова тенденція – у 28 %.

2. Переживання духовної кризи проявляється такими особливостями:

- більший відсоток вираженості тенденції прогресивної кризи помічено в поляків, ніж в українців, проте в останніх більше виражена тенденція екзистенційного вакууму;

- для молодших за віком особистостей більш характерна регресивна тенденція прояву духовної кризи, а для старших – прогресивна тенденція.

3. Схильність до переживання духовної кризи є характерною для особистостей з низьким рівнем саморегуляції, з недостатньо сформованими такими її складниками, як моделювання та програмування. У переживанні духовної кризи переважає прогресивна та пікова тенденція.

4. Встановлено обернений зв'язок складників саморегуляції програмування та моделювання з особливостями переживання духовної кризи.

Внесок авторів: Таїса Кириленко – концептуалізація, методологія, написання статті; Світлана Верпета – емпіричне дослідження, аналіз джерел, підготування огляду літератури, написання статті

Список використаних джерел

- Боришевський, М. Й. (2010) *Дорога до себе. Від основ суб'єктності до вершин духовності*. Академвидав.
- Іваненко, Б. Б. (2020) *Саморегуляція особистості*. ФОП Ямчинський О. В.
- Кириленко, Т. С. (2004) *Пошук гармонії: емоційні переживання та стани особистості (вчинково-орієнтований підхід)*. ВПЦ "Київський університет".
- Помиткін, Е. О. (2005) *Психологія духовного розвитку особистості*. Наш час.
- Савчин, М. В. (2010) *Духовний потенціал людини*. Місто НВ.
- Титаренко, Т. М. (1998) *Психологія життєвої кризи*. Агрпромоввидав України.
- Щербаківа, І. М. (2012) Використання психологічного потенціалу особистості у запобіганні деструктивних виходів з духовної кризи в умовах соціальних трансформацій. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Психологія*, 17, 8(20), 668–675.
- Vandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. W. H. Freeman.
- Emmons, R. A. (2005). Striving for the Sacred: Personal Goals, Life Meaning, and Religion. *Journal of Social Issues*, 61(4), 731–745.

Heszen-Niejodek, I., & Gruszczyńska, E. (2004). Wymiar duchowy człowieka, jego znaczenie w psychologii zdrowia i jego pomiar. *Przegląd Psychologiczny*, 47(1), 15–31.

Pargament, K. I., Mahoney, A., Exline, J. J., Jones, J. (Eds.), & Shafranske, E. (2013). Envisioning an integrative paradigm for the psychology of religion and spirituality. In K. I. Pargament, J. J., Exline, & J. W. Jones (Eds.). *APA handbook of psychology, religion, and spirituality* (Vol. 1). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14045-001>

Westerink, H. (2012). Everyday Religion, Meaning, and the Conflicting Discourses of Secularity and Religion. In K. Appel, Chr. Danz, S. Rosenberger, R. Potz & A. Walsler (Eds.). *Religion in Europa heute. Sozialwissenschaftliche, rechtswissenschaftliche und hermeneutisch-religionsphilosophische Perspektiven*. Vienna University Press.

References

- Boryshevskiy, M. Y. (2010) *The road to yourself. From the basics of subjectivity to the heights of spirituality*. Akademvydav [in Ukrainian].
- Ivanenko, B. B. (2020) *Self-regulation of personality: education. manual*. FOP Yamchynskiy O. V. [in Ukrainian].
- Kyrylenko T.C. (2004) *Finding Harmony: Emotional Experiences and Personality States (An Action-Oriented Approach)*: Monograph. VOC "Kyiv University" [in Ukrainian].
- Pomytkin, E. O. (2005) *Psychology of spiritual development of personality*: Monograph. Nash Chas [in Ukrainian].
- Savchyn, M. V. (2010) *The spiritual potential of a person: a monograph*. City of NV [in Ukrainian].
- Tytarenko, T. M. (1998) *Psychology of life crisis*. Agropromvydav of Ukraine [in Ukrainian].
- Shcherbakova, I. M. (2012) Using the psychological potential of the individual in preventing destructive exits from the spiritual crisis in the conditions of social transformations. *Bulletin of the ONU named after I. I. Mechnikov. Psychology*, 17, 8(20), 668–675 [in Ukrainian].
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. W. H. Freeman.
- Emmons R. A. (2005). Striving for the Sacred: Personal Goals, Life Meaning, and Religion. *Journal of Social Issues*, 61(4), 731–745.
- Heszen-Niejodek, I., & Gruszczyńska, E. (2004). Spirituality as a human dimension, its importance in health psychology, and its measurement. *Przegląd Psychologiczny*, 47(1), 15–31 [in Polish].
- Pargament, K. I., Mahoney, A., Exline, J. J., Jones, J. (Eds.), & Shafranske, E. (2013). Envisioning an integrative paradigm for the psychology of religion and spirituality. In K. I. Pargament, J. J., Exline, & J. W. Jones (Eds.). *APA handbook of psychology, religion, and spirituality* (Vol. 1). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14045-001>
- Westerink, H. (2012). Everyday Religion, Meaning, and the Conflicting Discourses of Secularity and Religion. In K. Appel, Chr. Danz, S. Rosenberger, R. Potz & A. Walsler (Eds.), *Religion in Europa heute. Sozialwissenschaftliche, rechtswissenschaftliche und hermeneutisch-religionsphilosophische Perspektiven*. Vienna University Press.
- Отримано редакцією журналу / Received: 10.03.2023**
Прорецензовано / Revised: 15.03.2023
Схвалено до друку / Accepted: 20.05.2023

Taisa KYRYLENKO, PhD (Psychol.), Assoc. Prof.
 ORCID ID: 0000-0001-9079-9722
 e-mail: psyuniv@ukr.net
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Svitlana VERPETA, Master of Arts
 ORCID ID: 0009-0007-2132-2817
 e-mail: napolski.kiev.ua@gmail.com
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SELF-REGULATION OF PERSONS WITH MANIFESTATIONS OF SPIRITUAL CRISIS

Background. *The relevance of studying the problem of the role of self-regulation while person experiencing a spiritual crisis, which is the key to the harmonious development of their potential in modern conditions, is substantiated.*

Approaches to defining the content of the concepts of self-regulation, spirituality, and spiritual crisis are analyzed. The main components of self-regulation and their content are considered. The understanding by Ukrainian and foreign authors of spirituality, types and tendencies of the spiritual crisis is analyzed.

Methods. *A study was conducted based on the characteristics of the ratio of the components and the level of self-regulation with the experience of a spiritual crisis of 50 people aged 24 to 68, 25 of them are Ukrainians and 25 Poles. In order to determine the peculiarities of self-regulation, the technique "Style of self-regulation of behavior" by V.I. Morosanova was chosen, which allows to reveal the expressiveness of the level of self-regulation and its main components: planning, modeling, programming, etc. Method of "Spiritual Crisis Diagnostics" by L.V. Shutova and A.V. Lyashchuk, which diagnosed indicators of progressive and regressive tendencies of spiritual crisis and existential vacuum was used to study the signs of spiritual crisis.*

Results. *According to the results of the empirical study, the dominance (64 %) of the average level of self-regulation was revealed. It was also found that the group with a low level of self-regulation, with insufficient formation of the components of modeling and programming, is characterized by a greater expressiveness of experiencing a spiritual crisis with a predominance of a progressive tendency.*

Conclusion. *The results of the correlation analysis proved the inverse relationship of the components of self-regulation of programming and modeling with the features of experiencing a spiritual crisis, existential vacuum, in particular. Conclusions regarding age and national characteristics of self-regulation of personality with manifestations of spiritual crisis are formulated.*

Keywords: *components of self-regulation, personality, spirituality, crisis, experiences.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses, or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.